

Forundersøgelse af 32.000 m² forud for råstofindvinding på matr. 3p Lyng by, Pedersborg. d. 2-3 februar 2009.**Indhold**

Resumé.....	1
Årsag og evt. sagshistorie	2
Deltagere	2
Lokalisering og topografi.....	2
Indmåling	2
Iagttagelsesforhold.....	3
Metode og beskrivelse	3
Fundtyper og datering	3
GIS og data.....	3
Vurdering og evt. fremtidige tiltag	4
Anlægsliste.....	5
Fotoliste.....	6
Tegningsliste	6
SVM01259-1 Bilag 1: digitale udgravningsfoto	
SVM01259-1 Bilag 2: tegningsbilag (i fast målestok)	

Registrering af anlæg i søgegrøft 4 (01259D5)

Resumé

Forundersøgelse af 32.000 kvm gav grube og kogestensgrube, som ikke kan dateres nærmere end oldtid. De kan have relation til nærliggende overpløjet gravhøj eller et nærliggende bopladsområde.

Årsag og evt. sagshistorie

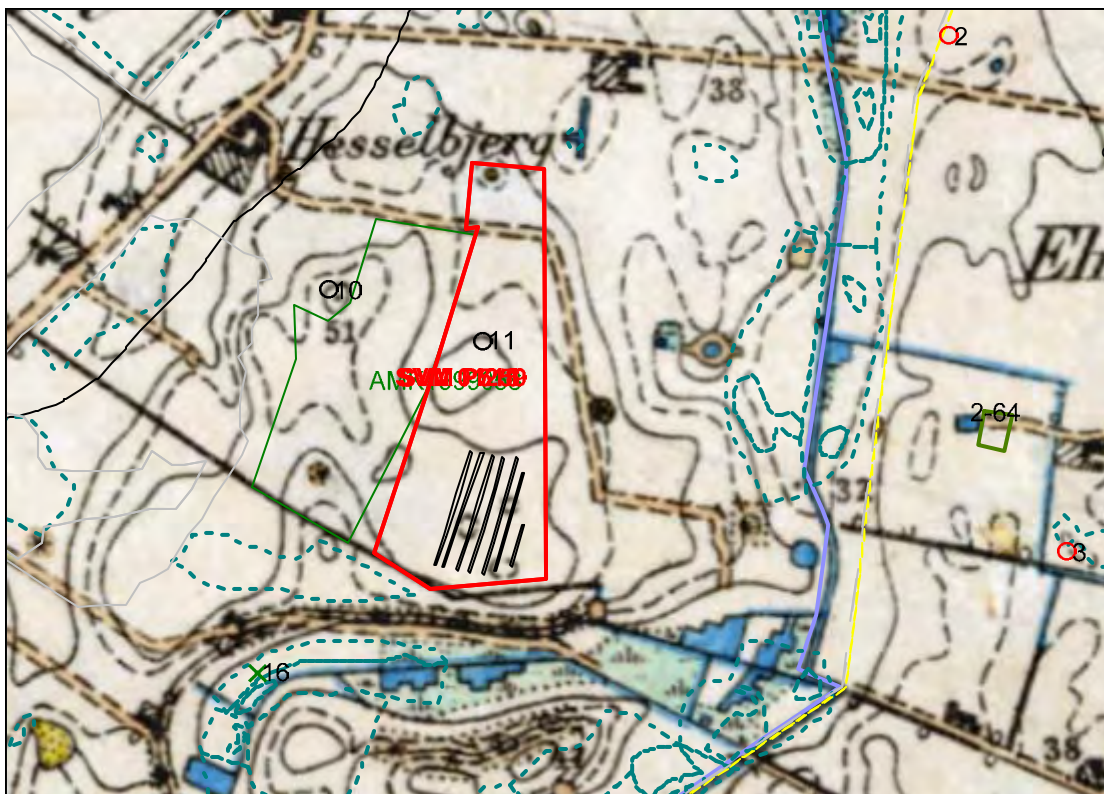
Henvendelse fra rekvirent, som ønsker at udvinde grus på dette areal. På den nordlige del af arealet er registreret en overpløjet gravhøj "Hestehøj" (040109-11), og lignende gravhøje er registreret i nærheden. Der er derfor mulighed for, at der kan være flere uregistrerede gravhøje indenfor arealet. Ved en besigtigelse af arealet viste det sig, at den nordlige del allerede er afgravet, hvorefter kun den sydlige del af arealet ca. 13.000 m² blev forundersøgt. Alle sagsoplysninger findes på museet i MUSFRONT.

Deltagere

Forundersøgelsen er gennemført af Morten Petersen og Henrik Høier for Sydvestsjælland Museum. Maskinkraft blev leveret af rekvirent. Indmåling er ligeledes foretaget af rekvirent.

Lokalisering og topografi

Det undersøgte areal ligger nordvest for Pedersborg, nord for Kalundborgvej og øst for Lange Løng i et grusindvindingsområde, der oprindeligt har været ret kuperet (jf nedenstående kort fra 1880). Terrænet faldet jævnt mod syd fra den bakketop, hvor den overpløjede gravhøj sb. 11 er placeret. Undergrunden består af brunt sandet grus med sten. Muldlaget er 28 – 48 cm tyk.

Det undersøgte areal vist med rød omramning på kort fra 1880. Yderligere oplysninger om de registrerede fortidsminder på www.dkconline.dk. Copyright Kort og Matrikelstyrelsen

Vest for arealet er registreret en overpløjet gravhøj (040109-10), mod syd er opsamlet en grønstenøkse fra yngre bronzealder (040109-16) og øst for er registreret 2 sløjfede dyssetomter fra yngre stenalder (040109-2,-3).

Indmåling

De udsatte målepunkter er målt med gps i System34 med stor nøjagtighed.

Iagttagelsesforhold

Forundersøgelsen er gennemført i overskyet vintervejr. De fremkomne anlæg var tydelige i den lyse undergrund.

Metode og beskrivelse

Med en større gravemaskine på bæltet påmonteret en to meter bred rabatskovl (planérskovl) gravede vi de i alt 7 søgegrøfter begyndende i arealets sydvestlige hjørne. Herefter arbejdede vi os systematisk mod øst med parallelle tilnærmelsesvis nord/syd orienterede søgegrøfter med en indbyrdes afstand på typisk ca. 10-15 meter. Muldlaget afgravedes lagvist indtil der fremkom ren undergrund/råjord.

De fremkomne nedgravninger i undergrunden (såkaldte arkæologiske anlæg) blev indridset, tegnet og nummereret, hvorefter størsteparten af anlæggene i søgegrøfterne blev udgravet ("snittet") med håndværktøj som skovl og spade. I alt registrerede vi 2 nedgravninger/anlæg af oldtidskarakter (jvf. anlægslisten nedenfor).

Udførlig beskrivelse af de enkelte anlæg m.v. er foretaget på de relaterende arbejdstegninger i A-3 format, og anlæggene er beskrevet og profiltegnet i størrelsesforholdet 1:20. På tegningerne er også påført oplysninger omkring muldrag, undergrund samt diverse øvrige observationer ved de registrerede anlæg. Der foreligger i alt 4 sådanne arbejdstegninger på vandfast tegnefolie i A-3 format fra denne forundersøgelse.

Med hensyn til den foretagne indmåling blev som hovedregel nedsat et målepunkt (søm med manilamærke i plastic) for hver 40 meter i søgegrøfterne, som efterfølgende blev indmålt med GPS af landmåler, således at grøfterne kunne behandles i GIS-programmet MapInfo og derefter indlægges på matrikelkortet (jvf. kortmaterialet ovenfor). Oversigtsplan af søgegrøfter og deres nøjagtige beliggenhed kan ses i bilag 2, der indeholder dette materiale i fast målestoksforhold (1:200). For dette MapInfo-arbejde stod Maria Berg.

Fra undersøgelsen foreligger 7 digitale arbejdsfotos. Alle lister er efterfølgende blevet indlagt i Museernes Udgravnings Database (MUD).

Fundtyper og datering

Der blev ved undersøgelsen gravet 7 søgegrøfter med et samlet areal på 1383 m², hvilket giver en undersøgelsesprocent på godt 10 for det undersøgte areal, hvilket anses for dækkende i dette tilfælde. Der blev dokumenteret 1 grube og 1 kogestengrube, som ikke kan dateres nærmere indenfor oldtiden.

Identifikation	Antal	Oldtid
Grube	1	X
Kogegrube	1	X

GIS og data

Anvendelsen af GIS til dokumentation

Til digitaliseringen af udgravningsdata blev der anvendt GIS-programmet MapInfo.

Alle digitale data blev lagt i undermapperne, "Landmåler" & "Kp2000Sj" under journalnummeret 01259. ("Z:\Arkæologi\Journal\01259 Hesselbjerggård\GIS\Landmåler" og "Z:\Arkæologi\Journal\01259 Hesselbjerggård\GIS\Kp2000Sj").

De anvendte tabeller: "Anlæg", "Felter", "Muld" og "Undergrund", alle forespørgsler samt arbejdsområder blev gemt i undermappen "Kp2000Sj".

Rentegning

Alle GPS-punkter blev sendt af landmåler med x & y koordinater samt z koordinater i målesystem 34Sjælland. Målepunkterne blev lagt ind under mappen "Landmåler" (Z:\Arkæologi\Journal\01259 Hesselbjerggård\GIS\Landmåler\S34Sj_fraLandmåler). Landmålerpunkterne blev konverteret til KP2000 vha. konverteringsværktøjet MIFTrans2006, omdøbt til "1259-1_KP2000" og lagt i undermappen "Z:\Arkæologi\Journal\01259 Hesselbjerggård\GIS\Landmåler\S2000".

Alle felttegninger blev indscannede, gemt i PNG-format og lagt ind i undermappen "Kp2000Sj". I arbejdsområdet "SVM01259-1_rentegning" blev de indscannede tegninger åbnet som rastertegninger i PNG-format og derefter orienteret vha. de konverterede GPS punkter. Herefter blev alle data på felttegningerne rentegnet og registreret.

Anlæg

Alle anlæg på felttegningerne blev optegnet med værktøjsknappen "polygon". I den tilhørende database "Anlæg" blev der i første omgang kun udfyldt i kolonnefeltene: "Anlæg" med anlægsnummer, "T" med tegningsnummer og "SVM" med journalnummer. Kolonnerne "Fase" og "Kunstlag" blev ikke anvendt i denne undersøgelse.

Felter

I tabellen "Felter" blev alle felterne rentegnet med værktøjsknappen polygon. Her blev feltnummer og journalnummer indtastet hhv. i kolonnerne "Felt" og "SVM" i den tilhørende database.

MUD

I MUD (museernes udgravningsdata) blev alle yderligere informationer vedrørende anlæggene indtastet i en anlægstabel. Tabellen blev konverteret til Excel-regneark og gemt i mappen "Z:\Arkæologi\Journal\01259 Hesselbjerggård\GIS". Regnearket blev åbnet i MapInfo og sammenknyttet med anlægstabellen "01259-1_alle_Anlæg" således, at kolonnerne "Type" og "Bemærkning" blev udfyldt.

Forespørgsler

Der blev lavet forespørgsler på hver enkelt anlægstype, som fremkom under rentegningen, f.eks. "grube", "kogestensgrube". Forespørgslerne blev gemt som tabeller i mappen "Z:\Arkæologi\Journal\01259 Hesselbjerggård\GIS\Kp2000Sj".

Fast målestok i 1:200

I et nyt arbejdsområde kaldet "SVM01259-1_Grid" blev rentegningen opdelt i gitter, der hver er på 80 meter x 80 meter. Herefter blev hvert gitter underopdelt i to, dvs. 80 meter x 40 meter. Hvert felt svarende til 80 meter x 40 meter fik et gitter-tegningsnummer (GT1, GT2 osv.) og dernæst gemt i PDF-format i undermappen "Viden". (Se bilag 2).

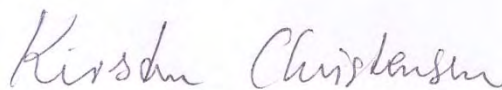
Til sidst blev der lavet et kortlayout med oversigt over hele gitteret, gitternumrene (GT1-GT4) samt en tilhørende tegnforklaring. (Se bilag 2). Oversigtstegningen blev ligeledes gemt i PDF-format i undermappen "Viden".

Vurdering og evt. fremtidige tiltag

De fundne bosættelsesspor kan have været anvendt i forbindelse med den formodede gravhøj nord for eller have tilknytning til en forhistorisk boplads i nærheden af sagsarealet.

Derfor bør der ved kommende inddragelse af nærliggende arealer foretages en arkæologisk forundersøgelse.

Sorø d. 8. december 2009

Kirsten Christensen

Anlægsliste

Anlæg	Hovedgruppe	Undergruppe	Datering	Fase	Tegn.	Indgår i	Består af
Kampagne: 02-02-2009							
1	Grube	Grube	Oldtid				
2	Grube	Koge-/ildgrube	Oldtid				

Anlægsbeskrivelse

1
Grube, Grube, Oldtid
Sand med trækulpletter
Tegninger:
Foto: D1/6
Består:
Fund:

2
Grube, Koge-/ildgrube, Oldtid
Trækulblandet sand med sten
Tegninger:
Foto: D1/4,D1/5
Består:
Fund:

Fotoliste

Film	Billede	Motiv	Anlæg	Filmtype	Dato	Fotograf
D1	1	Oversigtsbillede af felt. Set fra NV		digitalt foto	02-02-2009	Henrik Høier
D1	2	Oversigtsbillede af felt. Set fra NV		digitalt foto	02-02-2009	Henrik Høier
D1	3	Maskine graver grøft. Set fra N		digitalt foto	02-02-2009	Henrik Høier
D1	4	A2 kogegrube. Set fra S	2	digitalt foto	02-02-2009	Henrik Høier
D1	5	A2 kogegrube og Morten P. Set fra SV	2	digitalt foto	02-02-2009	Henrik Høier
D1	6	A1 grube og Morten P. Set fra N	1	digitalt foto	02-02-2009	Henrik Høier
D1	7	Oversigtsbillede af samlede grøfter. Set fra N		digitalt foto	02-02-2009	Henrik Høier

Tegningsliste

Teg- ning	Måle- stok	Type	Anlæg	Beskrivelse	Dato	Tegner
1	1:100	Plantegning		grøft 1 og 2.	02-02- 2009	Morten Petersen
2	1:100	Plantegning		grøft 2, 3 og 4.	02-02- 2009	Morten Petersen
3	1:100	Plantegning	1,2	grøft 4 og 5 samt detailtegning af A1 og A2 i 1:20	02-02- 2009	Morten Petersen
4	1:100	Plantegning		grøft 5, 6 og 7	02-02- 2009	Morten Petersen

1259D1

1259D2

1259D3

1259D4

1259D5

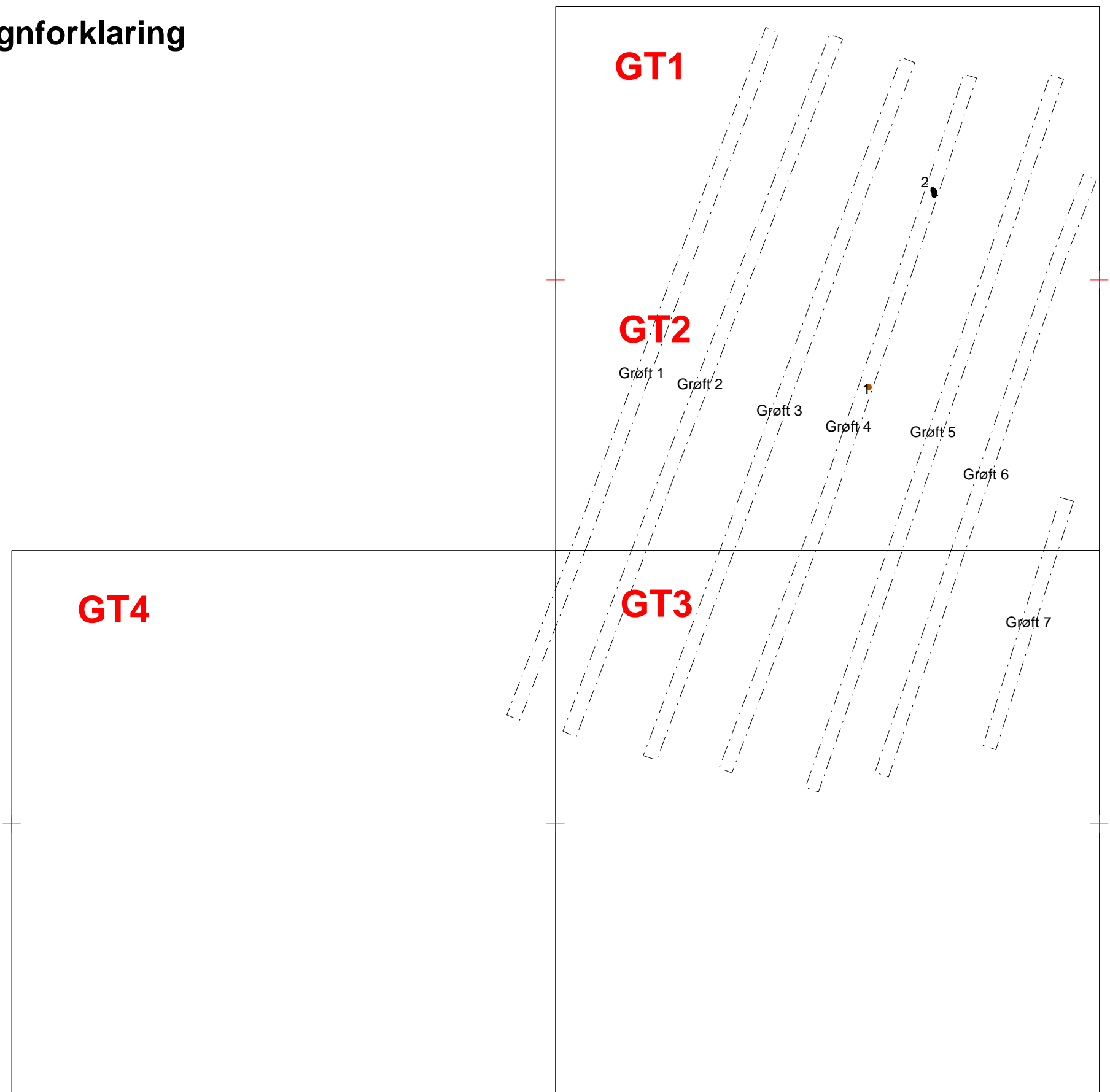
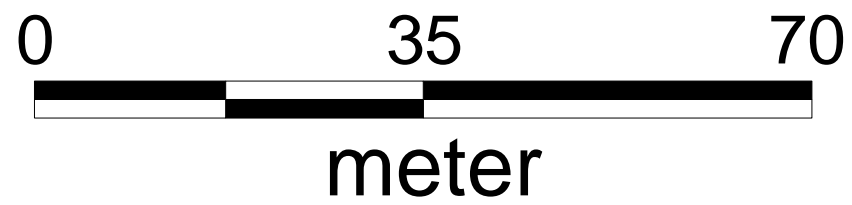
1259D6

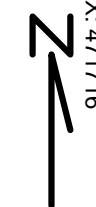
1259D7

SVM01259-1 Oversigtskort med tegnforklaring

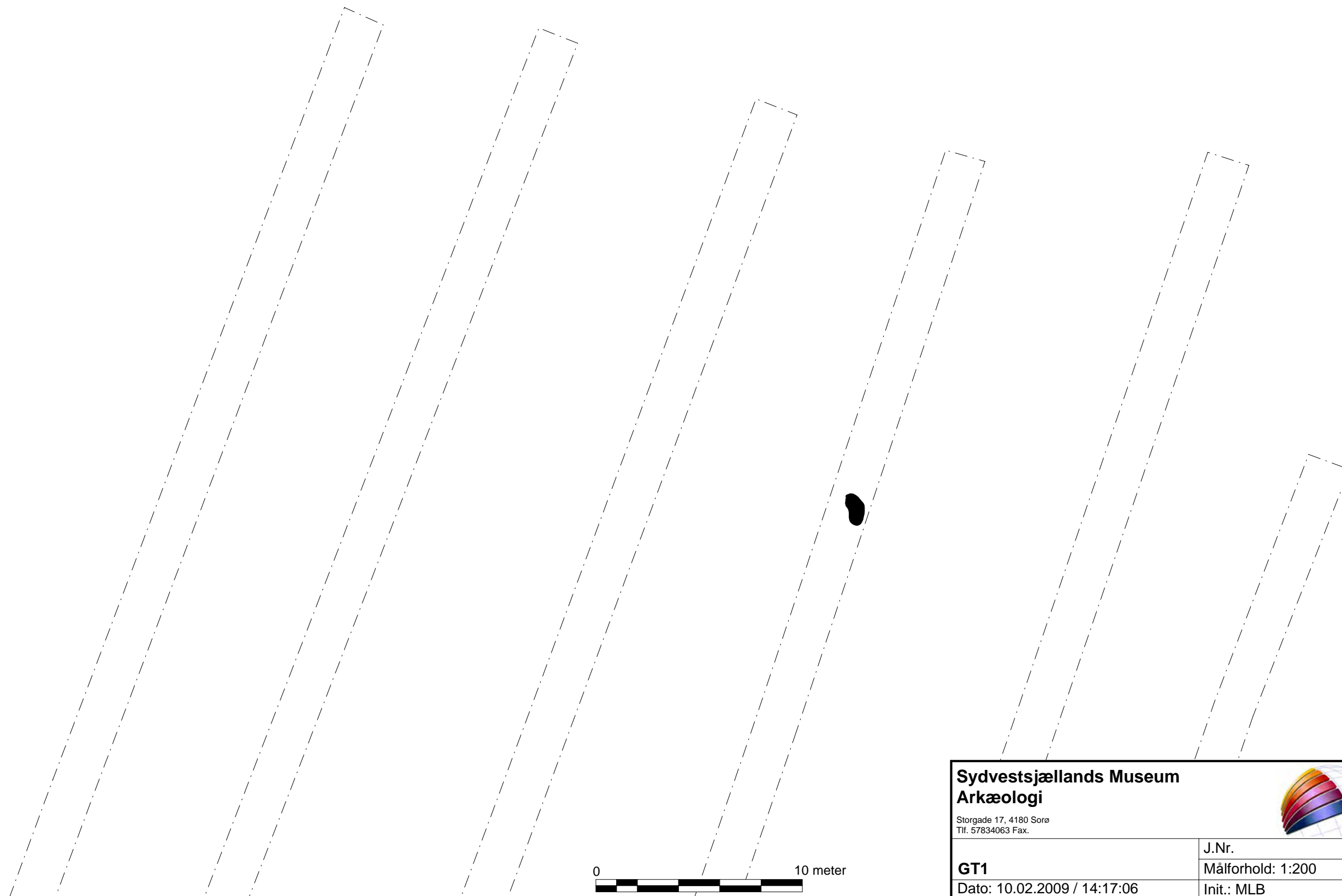
Felt	Kogegrube	Grube
		

Y: 6149832

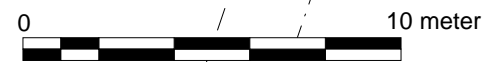

X: 471716

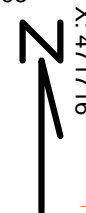
X: 471636

Y: 6149782

Sydvestsjælland Museum Arkæologi <small>Storgade 17, 4180 Sorø Tlf. 57834063 Fax.</small>		
GT1	J.Nr.	
Dato: 10.02.2009 / 14:17:06	Målforhold: 1:200	
	Init.: MLB	

Y: 6149793

Grøft 1

Grøft 2

Grøft 3

Grøft 4

Grøft 5

Grøft 6

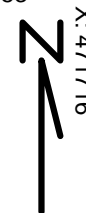
X: 471636

Y: 6149743

Sydvestsjællandss Museum		
Arkæologi		
<small>Storgade 17, 4180 Sorø Tlf. 57834063 Fax.</small>		
GT2	J.Nr.	
Dato: 10.02.2009 / 14:17:59	Målforhold: 1:200	
	Init.: MLB	

Y: 6149753

X: 471716

Grøft 7

X: 471636

Y: 6149703

Sydvestsjællands Museum
Arkæologi

Storgade 17, 4180 Sorø
Tlf. 57834063 Fax.

GT3

Dato: 10.02.2009 / 14:18:47

J.Nr.

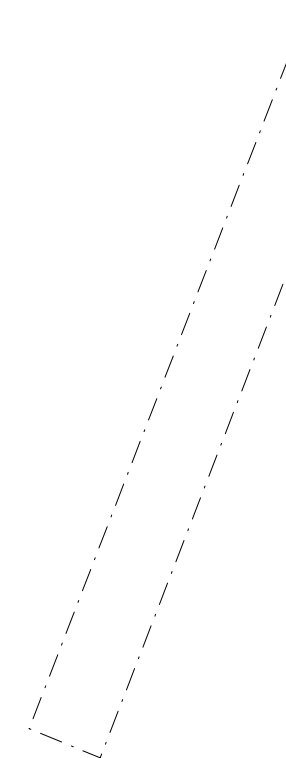
Målforhold: 1:200

Init.: MLB

Y: 6149749

X: 471636

X: 471556

Y: 6149700

Sydvestsjællands Museum Arkæologi <small>Storgade 17, 4180 Sorø Tlf. 57834063 Fax.</small>		
GT4	J.Nr.	
Dato: 10.02.2009 / 14:19:36	Målforhold: 1:200	
	Init.: MLB	